

Resultaterne af det risikobaserede tilsyn (RT) og det udvidede risikobaserede tilsyn (URT) i 2016

Nedenfor gennemgås status for det risikobaserede tilsyn (RT) og det udvidede risikobaserede tilsyn (URT) i 2016.

Sammenfatning af resultaterne

Hovedresultaterne er:

- Måltreningen af RT fra 1. januar 2016, hvor flere virksomheder udtages til tilsyn på baggrund af en risikovurdering og færre på baggrund af en stikprøve, har betydet, at der findes flere virksomheder med materielle arbejdsmiljøproblemer, hvilket var hensigten med måltreningen.
 - 21,8 pct. af de virksomheder, der har fået RT i 2016, har fået mindst én afgørelse om materielle arbejdsmiljøproblemer. I 2015 var det 17 pct.
 - Virksomheder, der udtages på baggrund af en risikovurdering, har højere sandsynlighed for arbejdsmiljøproblemer sammenlignet med virksomheder, der udtages via stikprøve.
 - Andelen af virksomheder, der har fået afgørelser inden for de prioriterede områder (ulykkesrisici, muskel- og skeletbesvær og psykisk arbejdsmiljø), er højere i 2016 end i 2015.
- Resultater for de udvidede risikobaserede tilsyn (URT) viser også, at URT har virket efter hensigten: URT har ført til, at der i 2016 er afdækket flere arbejdsmiljøproblemer vedrørende psykisk arbejdsmiljø og muskel- og skeletbesvær inden for de udvalgte branchegrupper i forhold til 2015.
 - Stigningen ses ikke i øvrige branchegrupper. Det vil sige, at den generelle stigning i andelen af afgørelser vedrørende det psykiske arbejdsmiljø og muskel- og skeletbesvær skyldes URT og er ikke en generel tendens.

Resultater af den øgede risikobasering

Den politiske aftale om en styrket arbejdsmiljøindsats fra marts 2015 indebærer, at fordelingen mellem virksomheder, der udtages til RT på baggrund af henholdsvis en risikobasering og stikprøve, blev pr. 1. januar 2016 ændret fra ca. 55/45 til ca. 80/20. Formålet var at målrette RT endnu mere mod de virksomheder, der vurderes at have risiko for arbejdsmiljøproblemer.

På et RT gennemgås alle væsentlige arbejdsmiljøproblemer, der er relevante for branchen uanset om virksomhederne er udvalgt på baggrund af en risikobasering eller via stikprøven.

Resultatet for 2016 viser, at 81 pct. af virksomhederne blev udtaget på baggrund af en risikovurdering og 19 pct. på baggrund af stikprøve.

Tabel 1 viser, hvor stor en andel af virksomheder der ved RT får minimum én afgørelse om materielle arbejdsmiljøproblemer. Andelen af virksomheder med afgørelser er opgjort for alle RT (dvs. både virksomheder, der udtages på baggrund af en risikobasering og virksomheder, der udtages via stikprøven). Datagrundlaget er 18.239 gennemførte RT i 2016.

Tabel 1

Andelen af virksomheder, der får materielle afgørelser ved RT, fordelt på år

RT-år	Andel af virk. med materielle afgørelser
2012	17,8
2013	18,0
2014	19,1
2015	17,0
2016	21,8

Tabellen viser, at 21,8 pct. af virksomhederne i 2016 har fået mindst én materiel afgørelse, hvilket er den højeste andel sammenlignet med de forudgående år, hvor der har været gennemført RT (2012-2015).

Nærmere analyser viser, at der er to forskellige elementer, der bidrager til stigningen. For det første viser analysen, at den øgede risikobasering i 2016, hvor flere virksomheder udtages til RT på baggrund af en risikovurdering og færre på baggrund af stikprøven, har betydet, at Arbejdstilsynet finder flere virksomheder med arbejdsmiljøproblemer. For det andet skyldes en del af stigningen, at Arbejdstilsynet – som det fremgår nærmere af næste afsnit – har afdækket arbejdsmiljøproblemer på en større andel af virksomheder i 2016 både på de virksomheder, der udtages på baggrund af en risikobasering og de virksomheder, der udtages via stikprøven sammenlignet med 2015.

Risikobasering kontra stikprøve - virker risikobaseringen efter hensigten?

Der er set på, om risikobaseringen virker efter hensigten. Det vil sige, om Arbejdstilsynets risikobaserede udtagemetode finder de virksomheder, som vurderes at have de største problemer med arbejdsmiljøet. Det er gjort ved at sammenligne andelen af virksomheder med materielle afgørelser blandt virksomheder udtaget via risikobaseringen og via stikprøven.

Tabel 2 nedenfor viser den procentandel af virksomhederne, der har fået mindst én afgørelse om materielle arbejdsmiljøproblemer i hhv. 2014, 2015 og 2016 fordelt virksomheder udtaget via risikobasering og virksomheder udtaget via stikprøven.

Tabel 2

Andelen af virksomheder med minimum én materiel afgørelse ved RT i 2014, 2015 og 2016 fordelt på risikobasering og stikprøve

	Andel af virksomheder med min. én materiel afgørelse (pct.)	
	Risikobasering	Stikprøve
RT, 2014	24,3	10,8
RT, 2015	20,9	11,3

RT, 2016	23,1	13,5
----------	------	------

Kilde: Særudtræk fra Arbejdstilsynets produktionsdata

Tabellen viser, at i 2016 har virksomheder, der er udtaget til RT på baggrund af en risikobasering, fået materielle afgørelser hyppigere (23,1 pct.) sammenlignet med virksomheder udtaget via stikprøven (13,5 pct.).

Det er indbygget i den risikobaserede udtagemetode, at den udtager relativt flere store virksomheder i brancher med risiko for arbejdsmiljøproblemer. Derfor kunne man tro, at forskellen fra en afgørelsesprocent på 13,5 pct. til 23,1 pct. når virksomheder udtages via risikobasering alene beror på variationer i virksomhedsstørrelse og brancher. En analyse viser imidlertid, at forskellen ikke blot beror på variationer i branche og størrelse.

Dermed kan man bekræfte, at den risikobaserede udtagningsmetode virker, idet den bidrager til at udpege virksomheder, der vurderes at have risiko for problemer i arbejdsmiljøet.

Forskellen mellem de virksomheder, der udtages på baggrund af en risikobasering, og virksomheder, der udtages via stikprøven, er - relativt set - blevet mindre i 2016 sammenlignet med 2015 og 2014. Den reducerede forskel hænger sammen med, at andelen af afgørelser blandt stikprøvevirksomhederne er steget fra 2015 til 2016. Årsagen til denne stigning blandt stikprøvevirksomhederne skal findes i branchesammensætningen. I forhold til 2015 er der i 2016 besøgt relativt flere virksomheder inden for brancherne Engros, Landbrug, Energi og råstoffer samt Restauranter og barer, hvilket er med til at hive afgørelsesprocenten op blandt stikprøvevirksomhederne, fordi der er tale om brancher, hvor Arbejdstilsynet afdækker relativt mange arbejdsmiljøproblemer. Der kan indgå virksomheder fra alle typer af brancher i stikprøven.

De prioriterede arbejdsmiljøproblemer

Tabel 3 nedenfor viser andelen af virksomheder, hvor Arbejdstilsynet i forbindelse med RT har fundet arbejdsmiljøproblemer inden for de prioriterede områder; muskel- og skeletbesvær (MSB), psykisk arbejdsmiljø og ulykker. Resultatet er opgjort for 2012 til og med 2016.

Tabel 3

Afgørelsesprocent for de prioriterede områder i 2016, sammenlignet med de foregående år

Andel af virksomheder mindst én afgørelse inden for de prioriterede områder, pct. af RT			
	MSB	Psykisk arbejdsmiljø	Ulykkesrisici
2012	2,4	1,2	9,3
2013	4,1	1,6	8,9
2014	5,2	1,3	9,3
2015	4,4	0,8	8,7
2016	5,5	1,2	11,9

Kilde: Særudtræk fra Arbejdstilsynets produktionsdata

Tabellen viser, at andelen af virksomheder, der har fået afgørelser om muskel- og skeletbesvær i 2016, ligger på det højeste niveau, sammenlignet med de foregående år 2012-2015.

Det samme gælder andelen af virksomheder, der har fået afgørelser om ulykkesrisici.

Andel af virksomheder, der har fået afgørelser om psykisk arbejdsmiljø, ligger højere i 2016 sammenlignet med 2015, men det er ikke højere end i 2014 og 2013.

Resultater af de udvidede risikobaserede tilsyn (URT)

Arbejdstilsynet indførte den 1. januar 2016 det udvidede risikobaserede tilsyn (URT) for at indbygge gode erfaringer fra de særlige tilsynsindsatser (som blev gennemført i perioden 2011-2015) i RT. Det almindelige RT blev således udvidet med en særlig grundig og målrettet gennemgang af psykisk og ergonomisk arbejdsmiljø. Denne særligt grundige og målrettede afdækning sker på virksomheder af en vis størrelse, der i forvejen er udvalgt til RT.

I 2016 foregik URT på virksomheder inden for følgende udvalgte brancher, som er belastede pga. enten langtidssygefravær, overbelastning i forhold til det psykiske arbejdsmiljø eller overbelastning i forhold til muskel- og skeletbesvær:

- Hospitaler
- Døgninstitutioner og hjemmepleje
- Bygge- og anlægsbranchen
- Rengøring
- Restauranter og barer
- Transport af passagerer
- Undervisning

Tabel 4 nedenfor viser, hvor stor en andel af virksomhederne i de udvalgte brancher der – inden for RT - fik en afgørelse om hhv. psykisk arbejdsmiljø og muskel- og skeletbesvær i 2015 og 2016.

Tabel 4

Afgørelsesprocent i RT for muskelskeletbesvær og psykisk arbejdsmiljø inden for de brancher, der er udvalgt til URT i 2016, fordelt på 2015 og 2016

Andel af virksomheder mindst én afgørelse inden for MSB og psykisk arbejdsmiljø		
	MSB	Psykisk arbejdsmiljø
2015	1,5	1,4
2016	5,9	2,3

Kilde: Særudtræk fra Arbejdstilsynets produktionsdata

Tabellen viser, at andelen af virksomheder med afgørelser inden for muskel- og skeletbesvær er steget fra 1,5 pct. i 2015 til 5,9 pct. i 2016 inden for de udvalgte URT-brancher.

Andelen af virksomheder, der har fået en afgørelse om psykisk arbejdsmiljø er steget fra 1,4 pct. til 2,3 pct.

Som tidligere nævnt ses der også en stigningen inden for muskel- og skeletbesvær og psyk-afgørelser, når der ses på RT som helhed. Stigningen inden for URT kan derfor blot være en del af en generel tendens til flere afgørelser inden for muskel- og skeletbesvær og psykisk arbejdsmiljø. Eller omvendt: den sete stigning inden for RT som helhed kan blot være en afspejling af en stigning inden for URT.

Nærmere analyser viser, at URT har ført til, at Arbejdstilsynet i 2016 har afdækket flere arbejdsmiljøproblemer inden for det psykiske arbejdsmiljø og muskel- og skeletbesvær inden for de udvalgte branchegrupper i forhold til 2015. Stigningen ses ikke udenfor URT-brancherne.

Analysen baserer sig på alle besøgte virksomheder i de udvalgte branchegrupper, selvom der er et mindretal, der ikke har fået URT (fx fordi de falder udenfor de definerede størrelseskriterier for udvælgelse til URT).

Resultater af URT fordelt på branche

Nedenstående tabel 5 viser andelen af virksomheder inden for de enkelte branchegrupper, som har fået hhv. en afgørelse om muskel- og skeletbesvær og psykisk arbejdsmiljø i 2015 og 2016 i forbindelse med URT.

Tabel 5

Andelen af virksomheder med minimum én afgørelse inden for psykisk arbejdsmiljø og muskel- og skeletbesvær i URT-brancher, 2015 og 2016

	Antal RT- virksomheder	Andel med min. en MSB afg.		Andel med min. en psyk afg.	
		2016	2015	2016	2015
01 Anlægsarbejde	264	3,4	1,5	0,0	0,0
02 Opførelse og nedrivning af byggeri	1618	3,0	1,5	0,1	0,3
03 Færdiggørelse af byggeri	1069	1,9	0,6	0,0	0,1
27 Rengøring	523	6,5	3,1	0,2	0,5
28 Restauranter og barer	1355	9,6	7,7	0,7	0,2
30 Transport af passagerer	124	4,8	4,9	2,4	0,0
32 Døgninstitutioner og hjemmepleje	779	9,8	5,0	8,1	4,4
33 Hospital	72	20,8	20,0	23,6	21,1
35 Undervisning	504	7,3	5,5	9,3	2,9
	6.308	5,9	1,5	2,3	1,4

Tabellen viser fx, at der i 2016 var 779 virksomheder inden for døgninstitutioner og hjemmepleje, som fik et RT. 9,8 pct. af disse virksomheder fik en afgørelse om muskel- og skeletbesvær, hvilket er en noget større andel end i 2015, hvor tallet var 5 pct. af virksomhederne inden for RT. I 2016 fik 8,1 pct. af virksomhederne i Døgninstitutioner og hjemmepleje desuden en afgørelse om psykisk arbejdsmiljø, hvilket også var en højere andel end i 2015, hvor tallet var 4,4 pct.

Denne udvikling ses ikke inden for alle branchegrupperne. Den stigning af afgørelser om psykisk arbejdsmiljø, der ses inden for Døgninstitutioner og hjemmepleje, ses fx ikke inden for bygge- og anlæg, hvilket vurderes at hænge sammen med, at de psykiske arbejdsmiljøproblemer er mere centrale i Døgninstitutioner og hjemmepleje end i bygge- og anlæg.